Singer-songwriter Jyoti Verhoeff:

'IK DEAL ERMEE DAT IK ALLEEN WAZIGE SILHOUETTEN ZIE'

RUBEN SNITSLAAR

Zonder ook maar één nummer in de hitlijsten trok Jyoti Verhoeff al volle zalen. Maar nu is er een dubbelalbum dat de Grote Prijs-finalist op 27 juni groots presenteert in Paradiso. En dan te bedenken dat ze de helft van de tijd de pianotoetsen niet ziet vanwege haar oogafwijking.

Je zingt, speelt piano en schrijft je eigen nummers. Maar je hebt óók een visuele beperking. "Klopt, ik heb een aangeboren afwijking: macular dystrophy, wat inhoudt dat ik littekenweefsel heb op m'n gele vlek – het gebied waarmee je details ziet. Hier bestaat geen behandeling voor. Geen bril, geen speciale lenzen, geen lasermethode. Ik deal ermee dat ik alleen wazige silhouetten en schimmen zie. Ik ben niet anders gewend, dus eigenlijk weet ik niet wat ik mis."

Beperkt het je in de dingen die je doet? "Nee, het gekke is: ik heb een oogafwijking, maar ik gedraag me alsof ik die niet heb. Ik probeer alles uit, reis bijvoorbeeld gewoon met de trein, ook al beland ik soms in een verkeerde stad. Mijn beperking levert gênante situaties op. Ik heb weleens een wildvreemde omhelsd, omdat ik dacht dat het een vriend was. Ook ben ik een keer de sloot in gefietst. Vroeger schaamde ik me daarvoor, zeker als puber. Maar als ik iets stunteligs doe, reageren mensen altijd lief. En ze zijn verbaasd als ik uitleg dat ik slecht zie, want je ziet niets aan mij. Op het podium gaat het gelukkig altijd goed, maar bij bepaalde lichtval zie ik de pianotoetsen niet meer. Dan speel ik puur op gevoel. Ik heb nu vrede met mijn beperking, het hoort bij me. Over het algemeen red ik me prima. Daarom gebruik ik ook geen stok of hulphond."

Waar komt die koppigheid vandaan? "Op de basisschool ben ik erg gepest. Kinderen vonden me raar vanwege m'n oogafwijking. Mijn slechte zicht wordt gecompenseerd door andere zintuigen. Mijn gehoor is heel scherp, en mijn gevoel ook. Ik hoor het als iemand liegt of niet oprecht is. Als kind al kon ik precies benoemen wat iemand dacht, en ik was daar ongeremd in. Als een klasgenootje slecht in z'n vel zat vanwege een ruzie met z'n moeder, dan voelde ik dat en gaf ik diegene een knuffel. 'Heks!' riepen ze dan in de klas. Ik voelde me onbegrepen, onzeker. Want als je maar vaak genoeg hoort dat je raar bent, ga je daar ook in geloven. Uiteindelijk heb ik vijf basisscholen versleten. Door het pesten ontwikkelde ik een 'met mij is niets aan de hand'-houding: een overlevingstactiek. Ik doe alsof ik geen oogafwijking heb."

Hoe heb je dan leren pianospelen? "Dat heb ik mezelf geleerd. Op m'n zesde kwam er een piano in huis. Voor mijn moeder, maar al gauw had ik 'm ingepikt. Overal hoorde ik muziek in: de wind, regen, ritselende blaadjes. De dingen die ik in de natuur hoorde, vertaalde ik naar de piano. Of ik speelde melodieën na die ik mooi vond en verzon er teksten bij. Pianoles heb ik, net als zangles, nooit gehad. Sterker: ik kan geen noten lezen. En dat heeft een voordeel: doordat ik niet in theorie of regels denk, werk ik heel vrij. Mijn muziek komt puur vanuit mezelf."

In wat voor gezin ben je opgegroeid? "Mijn ouders waren hippies. Toen ik een paar maanden oud was, zijn ze in een busje naar India gereden terwijl ik in een hangmat achterin lag. Na anderhalf jaar gingen we terug naar Nederland. Het was een warm, liefdevol gezin. Op een avond toen ik veertien was, wilden mijn ouders met me praten. 'Je vader is niet je echte vader,' zei m'n moeder. Mijn biologische vader bleek een Poolse wiskundeprofessor met wie mijn moeder een korte *fling* had. Die relatie was al uit voordat ik kwam. Vlak na mijn geboorte ontmoette mijn moeder de man van wie ik altijd dacht dat hij m'n vader was. Dit was niet waar, dacht ik, dit kón niet. Maar tegelijkertijd vond ik het extra bijzonder dat Pim altijd een vader voor me was geweest. Mijn biologische vader stond op m'n 22e ineens voor de deur. Hij was naar Tasmanië verhuisd, tegenwoordig hebben we vooral via Facebook contact."

IRIS RINGELING

'Door de dood van mijn vriendin ben ik begonnen met optreden'

Hoe ben je verdergegaan in de muziek? "Na de middelbare school had ik baantjes in de horeca en verder was ik alleen maar bezig met muziek schrijven. Ik was dodelijk verlegen. Mijn muziek durfde ik aan niemand te laten horen, behalve mijn katten. Zodra ik voor anderen moest zingen en spelen, begon ik te huilen. Ik was bang voor de mening van anderen, voor afwijzing. Maar doordat ik mijn muziek voor mezelf hield, leefde ik niet het leven dat ik wilde. Achter de piano, op het podium."

Hoe heb je je uiteindelijk losgeworsteld? "Mijn beste vriendin kreeg zes jaar geleden een kindje. Ik was bij de bevalling, maar een jaar later ook bij het overlijden van mijn vriendin. Ze was net dertig en had botkanker. Ik wist dat het leven eindig is, maar dit was een wel heel heftige confrontatie. Ik besefte dat het voor mij ook zomaar voorbij kon zijn. Waar was ik in hemelsnaam mee bezig? Waarom liet ik me remmen door m'n angsten? Ik voelde wat ik moest gaan doen: muziek maken én delen."

Hoe heb je het aangepakt? "Ik ging een paar keer naar een open podium; met zweetoksels zat ik achter de piano. Maar het optreden ging steeds beter. Toen ik twee jaar geleden Maya (Fridman, celliste met wie Jyoti samenwerkt, red.) ontmoette, viel alles op z'n plaats. We vullen elkaar perfect aan. Toen we voor het eerst samen speelden, was het alsof we nooit anders hadden gedaan. Daarna ging het snel. We maakten onze eerste EP, en dankzij crowdfunding verschijnt binnenkort ons eerste album."

Voelt dit succes als een beloning? "Nee. Het máken van muziek is voor mij de enige manier om me succesvol te voelen. Ik moest een drempel over, maar nu is er geen weg meer terug. Optreden draait om aanwezig durven zijn, en dat durf ik nu. Ook voor die volle zaal in Paradiso."

ONGEKEND TALENT

Singer-songwriter Jyoti Verhoeff en celliste Maya Fridman haalden vorig jaar de finale van de Amsterdamse pop-songcompetitie Mooie Noten én die van de Grote Prijs van Nederland. Ze sleepten bij die laatste de prijs voor Beste Muzikant binnen. Op 27 juni presenteren ze het dubbelalbum 'Riven – Full moon / dark moon' in Paradiso, onder begeleiding van een compleet symfonieorkest. Sommige nummers zijn gebruikt voor de Nederlandse natuurfilm 'De nieuwe wildernis'. JYOTIVERHOEFF.NL